

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 2696 Państwa Posłów Klaudii Jachiry, Franciszka Sterczewskiego i Małgorzaty Tracz z 9 maja 2024 roku w sprawie programu pn. „Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek” i zakupu przez Bibliotekę Narodową systemu Alma, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W latach 2016-2019 Biblioteka Narodowa realizowała współfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżetu państwa projekt „e-usługa OMNIS”. Jednym z zadań projektu było stworzenie jednego punktu dostępu do zbiorów polskich bibliotek oraz do aktualnej oferty rynku wydawniczego w Polsce. Zakup systemu umożliwiającego stworzenie takiej usługi odbył się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego. Biblioteka Narodowa ogłosiła postępowanie pn. „Zakup i Implementacja Zintegrowanego Systemu Zarządzania Zasobami dla Bibliotek” 17 sierpnia 2017 roku w trybie przetargu nieograniczonego, tj. w trybie konkurencyjnym, mając na uwadze zapewnienie jak najszerszemu gronu wykonawców dostępu do realizacji przedmiotowego zamówienia.

W grudniu 2017 roku w ww. postępowaniu oprócz oferty wykonawcy Ex Libris (Deutschland) GmbH (dalej „Ex Libris”) została złożona po terminie oferta wykonawcy Innovative Interfaces Global Ltd. (firma została przejęta przez Ex Libris w styczniu 2020 roku). Zauważyć należy, że inni wykonawcy interesujący się ww. postępowaniem, w którego toku złożyli środki ochrony prawnej na postanowienia specyfikacji istotnych warunków zamówienia, tj. Sygnity Business Solution S.A. (postępowanie odwoławcze zakończone wyrokiem KIO z dnia 18 września 2017 roku, sygn. akt KIO 1776/17) oraz Comarch Polska S.A. (odwołanie wycofane przed posiedzeniem KIO), nie złożyli ofert w tym postępowaniu.

Oferta firmy Ex Libris gwarantowała dostarczenie najnowocześniejszego i najbardziej zaawansowanego technologicznie dostępnego na rynku zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek Alma (dalej: ZSZB). Narzędzie to wprowadziło wiele nowych funkcji, m.in. pracę w chmurze oraz możliwość współkatalogowania z innymi bibliotekami w czasie rzeczywistym. Oznacza to, że każdy opis bibliograficzny skatalogowanej publikacji jest od razu widoczny dla użytkowników wszystkich bibliotek wraz z pełną informacją o dostępnych egzemplarzach, ich lokalizacji i sygnaturze. Żadne inne oprogramowanie biblioteczne w Polsce o takim zakresie zgromadzonych w niej danych nigdy wcześniej nie oferowało takich możliwości.

Należy podkreślić, że w 2019 roku również w ramach projektu „e-usługa OMNIS” do ZSZB dołączone zostały trzy inne biblioteki: Biblioteka Jagiellońska (wraz z wszystkimi 39 bibliotekami jednostek organizacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego), Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Lublinie i Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, które dzięki połączeniu swoich katalogów mogły rozpocząć współkatalogowanie z Biblioteką Narodową

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

w czasie rzeczywistym. Biblioteki te dołączyły do największych i najważniejszych bibliotek z całego świata korzystających ze Zintegrowanego Systemu Zarządzania Zasobami Bibliotek, w tym m.in. Uniwersytetu Harvarda i Oksfordzkiego, a także sieci Bibliotek Narodowych Danii i Szwajcarii wraz z wybranymi bibliotekami uniwersyteckimi tych krajów.

Przywołane w interpelacji konsorcjum firm Informatyki Gospodarczej sp. z o.o. (I2G) oraz Inwebit sp. z o.o. nie realizowało zadań związanych z zakupem, wdrożeniem lub uruchomieniem ZSZZB, lecz z ontologią i mapowaniem metadanych na potrzeby modułu Omnis Linked Data w Koncentratorze Metadanych e-usługi OMNIS.

W celu wzmocnienia potencjału bibliotek w środowiskach lokalnych poprzez wzrost atrakcyjności i dostępności do ich zbiorów wprowadzono do Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 (dalej: NPRCz 2.0) Kierunek interwencji 1.2. *Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek* (dalej K.I.1.2.). Zgodnie z założeniami programu K.I.1.2. polega na włączaniu kolejnych bibliotek do wspólnej platformy informatycznej – systemu Alma i wyszukiwarki Primo, których zaawansowane możliwości technologiczne umożliwiają realizację zadań, zdefiniowanych w ww. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, w tym przede wszystkim gromadzenia, opracowania, przechowywania i udostępniania zbiorów, sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych, wymiany oraz przekazywania materiałów bibliotecznych i informacji. Dodatkowo posługiwanie się wspólnym systemem ułatwia i ujednolica sprawozdawczość objętych nim bibliotek zarówno w zakresie danych zbieranych przez organy państwa, Główny Urząd Statystyczny, jak i Bibliotekę Narodową.

Należy podkreślić, że w ramach konsultacji międzyresortowych projektu Uchwały w sprawie ustanowienia NPRCz 2.0. żaden z podmiotów, który otrzymał projekt, w tym Ministerstwo Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nie zgłosił uwag do treści uchwały w zakresie K.I.1.2., która wskazuje wprost dostawcę zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek: „Budowa platformy ogólnokrajowej sieci bibliotecznej będzie odbywać się przez włączanie kolejnych bibliotek do wspólnej platformy informatycznej – systemu Alma i wyszukiwarki Primo (...)”. Ponadto w trakcie konsultacji publicznych projektu Uchwały, które trwały między 28 stycznia a 3 marca 2021 roku, uwag do rozwiązań przyjętych w ramach K.I.1.2. nie zgłosił również żaden z podmiotów, do których projekt został przesłany bezpośrednio do konsultacji.

Do wsparcia NPRCz 2.0. udzielanego w ramach Kierunku interwencji 1.2. są uprawnione dwie grupy bibliotek:

- 1) duże biblioteki publiczne oraz inne zaliczone przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów z terenu całego kraju;
- 2) biblioteki publiczne województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego.

Objęcie wsparciem bibliotek z trzech konkretnych województw nie wynikało ze względów politycznych, lecz podyktowane było najniższym poziomem dostępu właśnie w tych województwach do bibliotecznych katalogów on-line, co wykazano w załączniku do Uchwały nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 roku wprowadzającym Program Wieloletni NPRCz 2.0 na lata 2021-2025. Przygotowując diagnozę i założenia Programu w województwach świętokrzyskim i łódzkim, odnotowano najniższy w Polsce odsetek bibliotek z dostępem do katalogu on-line. W województwie świętokrzyskim tylko 42,9% bibliotek publicznych posiadało katalog on-line (115 bibliotek i filii bibliotecznych spośród 268 działających na terenie województwa) przy ogólnopolskiej średniej wynoszącej 68,1% – był to najniższy wynik w całym kraju. W drugiej kolejności najniższy odsetek bibliotek z dostępem do katalogu on-line odnotowano w województwie łódzkim, gdzie tylko 48,8% bibliotek publicznych posiadało katalog on-line (249 bibliotek i filii bibliotecznych spośród

510 działających na terenie województwa). Niski wynik odnotowano także w województwie lubelskim – tylko 57,4% bibliotek publicznych posiadało katalog online (332 biblioteki i filie biblioteczne spośród 578 działających na terenie województwa). Wybór trzech województw oraz grupy 28 dużych bibliotek z terenu całego kraju był także podyktowany możliwościami technologicznymi do włączenia do ZSZB tak dużej liczby bibliotek w tak krótkim czasie oraz koniecznością przestrzegania obowiązującej Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

W ramach Kierunku interwencji 1.2. zostały przeprowadzone dwa oddzielne konkursy mające na celu wyłonienie grupy bibliotek, w których zostanie wdrożony system Alma i wyszukiwarka Primo i które tym samym zostaną objęte wsparciem:

- jeden konkurs dla dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów z terenu całego kraju,
- drugi konkurs dla bibliotek publicznych z terenu województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego.

Oba ww. konkursy i związane z nimi nabory były przeprowadzone rozdzielnie, miały inne limity podłączanych bibliotek oraz przeznaczone były dla dwóch różnych grup placówek. Nie można więc zgodzić się ze stwierdzeniem, że „wszystkie wnioski z tych województw [łódzkiego, świętokrzyskiego i lubelskiego – przyp. BN] zostały rozpoznane pozytywnie, w przeciwieństwie do innych ośrodków”.

Brak wniesienia jakiegokolwiek wkładu własnego w ramach K.I.1.2. stanowi zaletę Programu. System ZSZB jest obsługiwany całkowicie poprzez chmurę, co oznacza, że biblioteki nie muszą utrzymywać swoich serwerów. Praca w ramach wspólnego środowiska katalogowego w jednym zintegrowanym systemie bibliotecznym obniża koszty utrzymania infrastruktury i znacząco podnosi wydajność i jakość pracy w polskich bibliotekach. System Alma i wyszukiwarka Primo są przewidziane do bezpłatnego użytkowania przez ogół podłączanych bibliotek, dzięki czemu koszty zakupu i utrzymania systemu bibliotecznego (stanowiące istotną pozycję w budżecie każdej z bibliotek, szczególnie tych najmniejszych) zostają zredukowane.

Odnosząc się do poruszonej w interpelacji kwestii katalogu NUKAT, należy zauważyć, że projekt NUKAT zrzesza ponad 170 bibliotek realizujących rozproszone katalogowanie z walidacją rekordów w centrum koordynacyjnym w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie. Organizacja pracy katalogowej w ramach NUKAT powoduje opóźnienia w finalizacji prac nad pojedynczymi rekordami bibliograficznymi. Z konsorcjum występują kolejne biblioteki, m.in. decyzję o przystąpieniu do współkatalogowania z Biblioteką Narodową w systemie podjęła Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie prowadząca Centrum NUKAT, która podpisała stosowną umowę z BN w grudniu 2021 roku. Również samo centrum NUKAT zgłosiło propozycję przejścia ich danych. W 2022 roku Zespół Koordynacyjny NUKAT zainicjował przejście katalogu NUKAT przez Bibliotekę Narodową, proponując zastąpienie danych katalogowych NUKAT danymi BN. W argumentacji wniosku doceniono słuszność koncepcji projektu Biblioteki Narodowej oraz skuteczność wdrażania systemu Alma, uznając je za kolejny ważny etap rozwoju dla wielu bibliotek naukowych i publicznych w Polsce. Biblioteka zgodziła się na propozycję Zespołu i przejście zasobu katalogowego NUKAT.

Połączone katalogi Biblioteki Narodowej to obecnie 628 współkatalogujących placówek bibliotecznych (łącznie z filiami bibliotek publicznych i bibliotekami podległymi głównym placówkom, m.in. biblioteka Collegium Medicum UJ), które pracują w jednym zintegrowanym systemie zarządzania zasobami bibliotek. W wyniku realizacji K.I.1.2. NPRCz 2.0 do 2025 roku powstanie platforma 863 bibliotek (146 głównych i 717 filii).

Należy podkreślić, że kolejne biblioteki, dostrzegając korzyści współkatalogowania z Biblioteką Narodową w czasie rzeczywistym, kupują we własnym zakresie ZSZZB, rezygnują z uczestnictwa w projekcie NUKAT oraz podłączają się do połączonych katalogów BN. W 2023 r., przy współudziale BN, realizowane było wdrożenie w bibliotekach Uniwersytetu Gdańskiego, Politechniki Gdańskiej, Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Europejskiego Centrum Solidarności, Uniwersytetu Morskiego w Gdyni oraz Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. W rezultacie tych działań do końca 2025 roku współkatalogować będzie łącznie 885 placówek bibliotecznych (152 biblioteki główne i 733 filie), w tym największe polskie biblioteki publiczne i naukowe.

Zasób dostępny w połączonych katalogach to zbiór danych bibliograficznych zawierający już teraz ponad 15 700 000 rekordów bibliograficznych, z reprezentacją dla wszystkich dziedzin nauki i sztuki, zgromadzonych w podłączonych bibliotekach. Baza połączonych katalogów Biblioteki Narodowej jest największą w Polsce bibliograficzną bazą danych, obejmującą piśmiennictwo polskie i zagraniczne. Wszystkie opisy bibliograficzne, codziennie zasilające połączone katalogi BN, są tworzone zgodnie z przepisami katalogowania BN, z pełnym aparatem wyszukiwawczym, umożliwiającym każdemu użytkownikowi szybkie dotarcie do poszukiwanych zbiorów.

Wśród współkatalogujących bibliotek, oprócz Biblioteki Narodowej, Biblioteki Jagiellońskiej oraz Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, znajdują się również najlepsze biblioteki o wyspecjalizowanym profilu gromadzonych zbiorów, m.in. Biblioteka Politechniki Wrocławskiej, Biblioteka Collegium Medicum UJ, Biblioteka Collegium Medicum UMK, Biblioteka Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu czy Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Do końca 2025 roku podłączone zostaną biblioteki m.in. Politechniki Warszawskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego i Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu. ZSZZB zachowuje równowagę dostępu do publikacji w bibliotekach publicznych i naukowych, pozwala korzystać z jednego narzędzia zarówno przez użytkowników w bibliotekach publicznych, jak naukowców i studentów.

Działania realizowane przez Bibliotekę Narodową zarówno w ramach projektu „e-usługa” OMNIS w latach 2016-2019, jak i Kierunku Interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 odbywają się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w poszanowaniu zasad gospodarowania środkami publicznymi.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU

Andrzej Wyrobiec